

Felsefi Danışmanlık Kapsamında G. Marcel Felsefesi: Varoluşsal Durum Analizi Olarak Sevgi ve Ölüm

Philosophy of G. Marcel in the Context of Philosophical Counselling: Love and Death as Existential Situation Analysis

İnceleme/Derleme Makale

Makale Bilgisi

Atıf: Karadağ, N., & Koç, E. (2025). Felsefi danışmanlık kapsamında G. Marcel felsefesi: Varoluşsal durum analizi olarak sevgi ve ölüm. *Heterotopic View*, 3(2), 195-209. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18002591>

Gönderildiği Tarih: 07.08.2025

Kabul Edildiği Tarih: 13.11.2025

Etik Beyan: Araştırmanın yürütüldüğü süreçte gerekli etik ilkelere uyulduğu yazar tarafından beyan edilmiştir. Çalışma etik izin gerektirecek nitelikte değildir.

Finansman Beyanı: Yazar, bu çalışma için herhangi bir kişi, kurum ya da kuruluştan maddi destek alınmadığını beyan etmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması olmadığı beyan edilmiştir.

Yazar Katkıları: Yazar-1 (%60), Yazar-2 (%40)

Benzerlik Taraması: Yapıldı-[Turnitin.com](https://turnitin.com).

Değerlendirme: Çift Taraflı Kör Hakemlik

Hakem Sayısı: 2 (iki)

Lisans: [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)(CC BY-NC-ND 4.0)

Review Article

Article Information

Citation: Karadağ, N., & Koç, E. (2025). Philosophy of G. Marcel in the context of philosophical counselling: Love and death as existential situation analysis. *Heterotopic View*, 3(2), 195-209. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18002591>

Date Received: 07.08.2025

Date Accepted: 13.11.2025

Ethical Statement: The author declared that the necessary ethical principles were followed during the research process. The study does not require ethical permission.

Grant Statement: The author declared that this study did not receive financial support from any person, institution or organization.

Conflicts of Interest: It has been declared that there is no conflict of interest among the authors.

Author Contributions: Author-1 (%60), Author-2 (%40)

Plagiarism Checks: Yes-[Turnitin.com](https://turnitin.com).

Review: Double-blind

Reviewers: 2 (Two)

Licence: [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)(CC BY-NC-ND 4.0)

HETEROTOPIC VIEW

Journal homepage: www.heterotopicview.com

Felsefi Danışmanlık Kapsamında G. Marcel Felsefesi: Varoluşsal Durum Analizi Olarak Sevgi ve Ölüm

Philosophy of G. Marcel in the Context of Philosophical Counselling: Love and Death as Existential Situation Analysis

Nilüfer KARADAĞ¹, Emel KOÇ²

Öz. Bu çalışmanın amacı Gabriel Marcel felsefesinin sevgi ve ölüm temalarının felsefi danışmanlıktaki yeri ve önemini ele alarak terapi seanslarında kullanılabilirliğini irdelemektir. Türkiye’de yeni bir araştırma alanı olarak çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulan felsefi danışmanlık, insanın varoluşsal problemlerine dair farkındalığını arttırmayı ve kişinin yaşamının anlamını kendi iç dinamikleriyle bulmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Felsefi danışmanlık, özü itibarıyla varoluşsal, meta-felsefi sorunlarla ilgilenmekte, bireylerin yaşam alanındaki yanlış düşüncelerin önüne geçmeye ve içindeki bilgeliği hatırlamasını sağlamaya çalışmaktadır. Kişi önce derin bir sorgulama ve refleksiyonel sürece tabi olmaktadır. Bu noktada varoluşçu perspektifte yer alan Gabriel Marcel’in ele aldığı subjektif deneyimlere yer veren somut felsefesindeki sevgi ve ölüm gibi temaların irdelenmesi alana katkı sağlayabilir. Marcel’in bedenlenen varlık olarak her insanın subjektif deneyimlerini merkeze alması, bireylerin varoluşunu keşfetme yolunda adım atabilmesine, sevginin değerini fark ederek hayata bağlanmasına, çevresine ve kendi iç dünyalarına katılımını sağlamasına, ölüm olgusunun fizikselliğin ötesinde olduğunun kabulü ile varoluşsal problemleriyle başa çıkabilmesine imkân sağlamaktadır. Böylece kişi bir yüzünü dünyaya dönmekle birlikte Varlık Sır’ına ulaşma yolunda adım atabilmektedir. Kendi filozofu olmayı başarabilen insan, yaşamın içine sağlıklı bir şekilde kanallize olabilir.

Anahtar Sözcükler: Bedene Bürünme, Felsefi Danışmanlık, Kişi, Sevgi, Ölüm

Abstract. The aim of this study is to examine the place and importance of Gabriel Marcel's themes of love and death in philosophical counselling and to examine their usability in therapy sessions. This field, which needs to be studied as a new research area in Turkey, aims to increase awareness of existential problems and to contribute to finding the meaning of one's life through one's own inner dynamics. In essence, philosophical counselling deals with existential, meta-philosophical problems and tries to prevent individuals from wrong thinking in the field of life and to ensure that they remember the wisdom within them. The person is first subjected to a deep questioning and reflexive process. At this point, examining themes such as love and death in the concrete philosophy of Gabriel Marcel, who is in the existentialist perspective, which includes subjective experiences, contributes to the field. Marcel's centring on human experiences as embodied beings enables the person to take a step towards discovering his/her existence; love enables him/her to connect himself/herself to life, to participate in his/her environment and his/her inner world, and to cope with existential problems with the acceptance that the phenomenon of death is beyond physicality. Thus, while turning one's face to the world, one can also take steps towards reaching the Secret of Being. A person who succeeds in becoming his own philosopher can channelise into life in a healthy way.

Keywords: Philosophical Counselling, Incarnation, Person, Love, Death

1. Giriş

Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte modern toplumlarda birçok problem görülmektedir. Bu problemler esas itibarıyla benzer olan varoluşsal problemler olsa da geçmişten günümüze değin şekil değiştirmiştir ve bu sorunların çözümünde çeşitli terapi teknikleri yaygınlaşmaya başlamıştır (Yalom, 1980; Frankl, 2006). Ancak insanın varoluşsal kaygıları herhangi bir psikolojik yaklaşımla çözüme kavuşamadığı düşünülmektedir. Birey, günlük yaşamın getirdiği karar verme zorlukları, değer çatışmaları ve kimlik karmaşalarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Henüz çok yeni bir alan olarak bilinen felsefi danışmanlık bu noktada devreye girmekte, modern toplumda yaşayan modern insanların sorunlarına karşı, Sokratik yöntem kullanarak iç diyalektik oluşturmak suretiyle insanın kendi içindeki bilgeliği hatırlatmakta ve yol gösterici olmaktadır (Achenbach, 2004; Lahav, 2001; Marinoff, 2002). Dolayısıyla felsefi danışmanlık insanın sadece ruh sağlığını değil, etik ve anlam arayışını da ele almaktadır (Achenbach, 2004).

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye

² Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Felsefe Grubu Eğitimi, Ankara, Türkiye

Psikoloji en genel tanımıyla insan ve hayvan davranışlarının anlaşılmasına dayalı bir bilimdir ve insanın eşsiz ve otantik bir varlık olduğu görüşünden hareket etmektedir. Varoluş kaygısını taşıyan her insan, önüne çıkan fırsatlar ya da tercihler için özgür seçimler yapmakta, kimliğini ve varoluşunu inşa etmektedir (Eroğul & Çevik, 2024, s. 351). Düşünce tarihinde Sokrates ile insan, etik bir varlık olarak ele alınmış, bu bağlamda da davranışları ahlaki ve toplumsal düzeyde anlamlandırılmaya ve irdelenmeye başlamıştır. Platon ve Aristoteles ile birlikte de insan ruhunun psikolojinin de ele aldığı bedensel ve ahlaki istek- ihtiyaçları felsefe kapsamında irdelenmiştir. Felsefenin dahilinde ele alınan psikoloji içerikli araştırmalar akıl, duyum, hafıza, irade gibi zihinsel yaşantıları içermektedir. Psikoloji, 18. yüzyılda David Hume ile “çağrışım bilimi” olarak adlandırılmıştır. Artık özerkliğe kavuşan ve bilimselliğiyle öne çıkan bu disiplin, iç ve dış dünya arasında paralellik olduğunu varsayarak, zihinsel/ruhsal olayları objektif ve nesnel bir şekilde incelemektedir. Psikoloji, ruhsal olayların merkezi olarak gördüğü iç dünyanın yasalarını ve düzenini doğa bilimlerinin yöntemleriyle inceleme olanağı üzerine inşa edilmiştir (Güçlü vd., 2008, s. 1224). Görüldüğü üzere uzun bir süre felsefenin kapsamında kabul edilen psikoloji, 19. yüzyılda diğer bilim dallarından bağımsız bir alan olarak kabul edilmiştir. Çünkü insan ruhunun bilimsel olarak ne ölçüde değerlendirilebileceği tarih boyunca tartışmalı bir konu olmuştur. Dolayısıyla felsefe ile psikoloji arasında belirli farklılıklar vardır. Felsefe her alanda gerçeğe ulaşmaya çalışırken, psikoloji insanı anlamaya çalışır. Psikologların görev tanımında da bulunan “insan doğasının gözlemcisi” olma meselesi aynı zamanda filozofların da insanı anlama araçlarından biridir. Ancak insanı ele alan herhangi bir felsefi yaklaşım psikolojik kavrayış olmadan eksik kalmaktadır. Aynı şekilde psikoloji de felsefi kavrayıştan yoksun olursa eksik kalmaktadır. Filozoflar dünyaya baktığında nesne ile deneyim arasındaki bağlantıyı subjektif bir bakış açısıyla yorumlar. Nesne-deneyim arasındaki subjektif yorumlar tutum gibi durumları oluşturarak yaşantılara sirayet eder. Bu sebeple bir filozofun algısı gibi olmasa da psikoloji subjektif verilerden hareket ettiği için felsefi görüş açısı olmadan varlığını sürdürmez (Marinoff, 2004, s. 36-37). Bu bağlamda ilk felsefi danışmanlık örnekleri Antik Yunan, Roma gibi felsefelerde görülmektedir. Felsefe tarihinde Stoacılık ve Epiküros’un düşünceleri insanın dünyadaki yeri ve amacının ahlaki boyutunun irdelenmesi noktasında önemlidir. Stoa felsefesindeki mutluluk ahlaki ve Epiküros’un hedonist yaklaşımı insan psikolojisinin açıklanması ve mutluluğa nasıl ulaşıldığı noktasında da rehber nitelikte olabilir. Örneğin; Stoacı düşünür Seneca’nın eserlerinde ön planda olan görüşe göre insan, olası bir şekilde sebeplerini düşünerek kendini hazırladığı hayal kırıklıklarına daha kolay katlanır. İnsanı en çok üzen acılar ise tasavvur edemediği ve başa çıkması zor olduğu hayal kırıklıklarının oluşturduğu durumlardır. Felsefe, insanın hakikate ulaşma yönündeki zihinsel çabasının bir ürünü olarak, hayal kırıklıklarından doğan ve bireye zarar veren duygulara karşı farkındalık geliştirir ve bu duyguların aşılmasına olanak tanır. Felsefenin görevi de insan gerçekliğinin duvarını yıkmaya çalışan arzularının mümkün olan en yumuşak biçimde kontrol altına alınmasını sağlamaktır (Bottom, 2010, s. 102). Bahsi geçen bu düşünceler felsefi danışmanlık için yol gösterici olsa da modern dünyanın ihtiyaçları, beklentileri ve istekleri eskiye göre şekil değiştirdiği için yeni fikirlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Psikolojik danışmanlıktan ayrı bir alan olarak kurulan felsefi danışmanlık için başlatılan çalışmalar 20. yüzyılın son çeyreğine dayanmaktadır. Bazı filozoflar felsefeyi akademik kurumların dışına çıkartarak eski uygulamalı yapısına geri döndürme girişimini başlatmışlardır. 1 Mayıs 1981 yılında filozof Dr. Gerd B. Achenbach Köln yakınlarında kendi ifadesi ile “dünyanın ilk felsefi pratiğini” uyguladığı felsefi danışmanlık ofisini açmış, Ekim 1982 yılında ise Alman Felsefi Uygulama Derneği’ni (Gesellschaft für Philosophische Praxis, GPP) kurmuştur. 1989 yılında Hollanda Felsefi Uygulama Derneği kurulmuştur. Akabinde Kanada, ABD, Fransa, İsrail, Güney Afrika gibi ülkelerde felsefi danışmanlık hareketleri hız kazanmaya başlamıştır. Bu tarihlerden itibaren hemen her yıl felsefi danışmanlık üzerine uluslararası konferanslar düzenlenmekte ve çeşitli üniversitelerde konuyla ilgili dersler verilmektedir (Lahav, 2001, s. 133). APPA (American Philosophical Practitioners Association), felsefi danışmanlık yapmak isteyenler için danışmanlık alanında bir sertifika programı sunmaktadır (APPA, t.y.). Avrupa, Amerika’da ve Uzak Doğu ülkelerinde görece yaygın olan felsefi danışmanlık çalışmalarının Türkiye’de ilk kez Mustafa Çevik başkanlığında “Felsefi Danışmanlık Derneği” adıyla Temmuz 2024 yılında Ankara’da kurulmuştur (Eroğul & Çevik, 2024).

Felsefenin somut yaşamdan uzak, salt teorik bir disiplin olmaktan öte olduğunu düşünen bazı çağdaş düşünürler, felsefenin yaşamdaki pratik etkisini danışmanlık bağlamında kullanmışlardır. Bu bağlamda felsefi danışmanlar, felsefi danışmanlığın profesyonel olarak eğitilmiş bir filozofun kılavuzluğunda felsefi öz-inceleme ve anlamayı amaçladığı konusunda hemfikirler. Felsefi danışman, danışanın kendini anlamasına ve yaşam felsefesini oluşturmaya -yönlendirme yapmadan- rehberlik eder. Böylece danışan bir felsefi danışmanın kılavuzluğunda, sadece felsefe yaparak kendi sorunlarını doğru bir biçimde anlama,

anlamlandırma, analiz etme ve çözüm üretebilme becerisini geliştirebilir. Özellikle bu yönüyle, felsefi danışmanlığı psikoterapi ve psikolojik danışmanlıktan ayıran -hatta üstün kılan- bir tarafı bulunduğu düşünülmektedir (Erkaya, 2024, s. 11).

Felsefe ve psikolojide olduğu gibi psikolojik ve felsefi danışmanlığın da benzer ve farklı yönleri bulunmaktadır. Felsefi danışmanlık, bilim ve teknolojinin durdurulamaz bir hızla ilerlediği 21. yüzyılda insanın kaybettiği ontolojik değerini yeniden kazanma noktasında önemli saptamaları ve yol haritası belirleyen bir alandır. Felsefi danışmanlıkta psikolojinin ele aldığı gibi insan ve hayvan davranışlarının fizyolojisi ele alınmamaktadır. Felsefi danışmanlık özü, içeriği, amacı ve yöntemi itibarıyla meta-felsefi sorunlarla ilgilenmektedir. Bu sorunlar “olduğu gibi gerçek” olarak olgusal dünyadan bağımsızdır (Shukla, 2024, s. 1-2). Dolayısıyla olgulardan ziyade kişinin argümanları ile süreç belirlenir. Felsefi danışmanlık, şimdi ve gelecek zamana yönelen ve kavramsal irdeleme yapan düşünceye odaklanmaktadır, psikoterapi ise kişisel deneyimlerle incelenen, psikolojik süreçlere yoğunlaşan, geçmiş zamana ve geçmiş zamanda hissedilen duygulara yönelmektedir. Psikanalizde uygulanan psikoterapi teknikleri düşüncenin duygu ve davranışlara olan etkisinin kanıtlanması ile bilişsel terapi tekniklerinin ortaya çıkmasına imkân vermiştir. Bilişsel terapiler, kavramsal çözümlemelere odaklanan felsefi danışmanlığı analiz etmiştir ve sonuçta bilişsel terapi ile felsefi danışmanlık arasında benzerlikler bulunsun da bilgelik arayışı/sevgisi temeline oturtulan felsefi danışmanlığın hissedilen problemlerin klasik çözümlemesinden ziyade bilgelik kazandırmayı amaçladığı ortaya konulmuştur. Bu bağlamda felsefi danışmanlığın olgusal olarak ele alınan psikoterapi vakalarından ve bilişsel terapilerden ziyade resmin bütünü görmeye yardımcı olduğu gerçeğinden hareketle inanç, anlam, değer konularında daha kapsamlı olduğu görülebilir (Erkaya, 2024, s. 11-12).

Varoluşçu bir filozof olarak Marcel'in düşüncelerinin günümüzde insanın her daim yaşadığı ontolojik kaygılar olan; sevgi, bağlılık, sadakat, umut, iman, ölüm gibi yaşantılar söz konusu olduğunda yaşamı büyük ölçüde yönlendirebileceği görülmektedir. Bu çalışmada bir tür bir arada tutma ya da tutunma davranış şekli olarak insanın hayata tutunmasını sağlayan, insanlar arasındaki ilişkinin derinliğini belirleyen en önemli unsurlardan biri olan sevgi ile bir bırakma hali olarak yaşamının bir gün biteceğini bilerek yaşayan kişinin ölüm karşısındaki duruşunun Gabriel Marcel felsefesindeki karşılığı, felsefi danışmanlık bağlamında değerlendirilmeye çalışılacaktır. Marcel'in varoluşsal yaklaşımı, felsefi danışmanlığın temel ilkelerinden biri olan bireyin derin düşünsel ve duygusal sorunlarını anlamaya ve çözmeye odaklanır. İnsanların yaşadığı zorluklara yalnızca psikolojik veya mantıklı bir yaklaşım yerine, varoluşsal ve anlam arayışı perspektifinden bakılması gerektiğini savunur. Bu nedenle, felsefi danışmanlıkta Marcel'in düşünceleri, bireylerin kendilerini daha iyi tanımalarına ve yaşamlarına daha anlamlı bir şekilde yaklaşmalarına yardımcı olabilir.

2. Felsefi Danışmanlık

Felsefi danışmanlık, insanların yaşam kaygılarının bireysel örnekleriyle ilgilenerek kavramsal bir irdeleme ile yapılan mantıksal tartışma ve eleştirel yaklaşım gibi araçları kullanarak bir danışmanlık biçimi sağlayan, bu bağlamda danışan tarafından ifade edilen belirli yaşam zorluklarına dair belirli felsefi içgörü sağlamayı amaçlayan yaklaşımdır (Padin, 2013, s. 16). Günümüzde mindfulness, logoterapi ve bilişsel davranışçı terapi gibi teknikler popülerlik kazanırken (Kabat-Zinn, 2003; Beck, 2011), felsefi danışmanlık da bireylerin yaşamın anlamı, özgürlük ve etik sorumluluk gibi konularda derinlemesine düşünmelerini sağlayarak özgün bir çözüm alanı sunmaktadır (Marinoff, 2002; Achenbach, 2004). Felsefi danışmanlıktaki amaç, danışanların fikirlerini ve dünya görüşlerini kişinin mevcut sorunlarıyla ilişkili olarak eleştirel bir şekilde incelemelerine felsefi yöntemleri kullanarak yardımcı olmaktır (Padin, 2013, s. 16-18).

Felsefi danışmanlık, felsefi danışman olarak görev yapan kişi ile danışanın kendi hayatı ve kişisel sorunları üzerinde felsefi yaklaşımla düşünmesine imkân veren danışmanlık seanslarını içeren uygulamadır (Lahav, 2013, s. 3). Ayrıca bu alan, kolektif veya kişisel gelişim kriterlerine göre belirlenen, kişinin başarısını garantilemeyi ilk amaç olarak gören bir çeşit mutluluk şeklinin gerçekleştirilmesinden ziyade kişinin, felsefi danışmana başvururken, günlük gerçeklikte parçası olunan yarıştan vazgeçmesi düşüncesini içerir (Cordoneu, 2019). Felsefi danışmanlıkta çözümlenmesi gereken sorular yoluyla, kişinin kendisiyle bağlantı halinde olduğunun işareti olan içsel diyalogların kurulması sağlanır. Kişinin kendisi ile kurduğu diyalog aynı zamanda kendisi ile yüzleşmesine ve kendisine dikte edilen birçok şeyin ötesinde, gerçekte olduğu kişiye, özüne ulaşmasına olanak tanıyabilir. Bu sayede kişi kendi içinde bir dönüşüm başlatabilir.

İnsan bir çevre içinde yaşar ve bu çevrenin kendi iç dinamikleri ve mantığı vardır. İnsan çevre aracılığıyla hayatı anlamaya ve yorumlamaya başlar. Dolayısıyla kendi kabuğundan çıkana kadar alışkanlıklarını çevre şekillendirir. Çoğu kez bilinçdışı şekilde oluşan alışkanlıklar, sıradan kalıplara dayandığında pratik bir yaşama yön verir; fakat temel varoluşsal sorulara yaslandığında kişinin bütüncül dünya görüşünü kurar. Lahav'a göre Kişinin psikolojik ve varoluşsal sorunlarını içerdiği için dünya görüşü aslında "hayat felsefesi"dir. Felsefi danışmanlık bu noktada devreye girerek kişinin önce kendini tanıması sonra da kabuğunu kırarak hayatını özgürleştirip, derinleştirmesine olanak sağlar (Lahav, 2013, s. 3). Kişi kendi kabuğunu kırma yoluna girdiğinde kaygı ve korku hissedebilir. Refleksiyonel düşüncenin derinliği onu tedirgin edebilir. Ancak kişi bir kez kendisini sorgulamaya başladığında kendisi adına önemli bir adım atmaktadır. Bu sebeple felsefi danışmanlık, tam olarak aynı şekilde gerçekleşmesi de Sokratik bir tarzda sorgulamayı benimsemektedir.

Bilindiği üzere Sokrates'in öğretim biçimi soru cevap diyalogu şeklinde gerçekleşen diyalektik yöntemdir. Bu yöntem her türlü bilginin doğruluğunu sorgulamak ve zaten kişinin zihninde doğuştan var olan doğru bilgiyi doğurtmak için kullanılmaktadır (Gökberk, 2018, s. 48). Bu sayede insan problem olarak nitelendirdiği bazı "meseleler"e duygusal yaklaşığının farkına vararak mantık hatalarını tespit edebilir. Felsefi danışmanlık, Sokrates'in yöntemini aynı şekilde kullanmaz, bireyin öz-bilgisini güçlendirmeye ve gerçekleştirmek istediği idealleri netleştirmeye çalışan bir yaklaşıma dönüştürür (Padin, 2013, s. 27-31). Dolayısıyla felsefi danışmanlığın uygulamalı felsefe olmadığı da görülmektedir. Uygulamalı felsefe, doğru düşünce ve eylem için önceden kavramsallaştırılmış formüllerin, reçetelerin ve ilkelerin varsayımsal ve ağırlıklı olarak ahlaki ikilemlere yerleştirilmesini içeren büyük ölçüde akademik bir çabadır. Felsefi danışmanlık, anlamlı ve faydalı içgörüler geliştiren ve bu içgörüler acı, sıkıntı ve kafa karışıklığını hafifletmek için yaşam sorunlarında kullanan bir etkinlik veya süreçtir. İki birey (veya bazen bir gruptaki birkaç birey) arasında, sürecin bir aşamasında acil kişisel sorunların ve endişelerin çözümüne yol açması amaçlanan bir araştırma atmosferi oluşturmak için üzerinde anlaşmaya varılmış bir iş birliğidir (Raabe, 2002, s. 14-15). Dolayısıyla uygulamalı felsefe gerçek hayattaki problemleri çözmek için uygulanmaktadır ve amacı etik, siyaset, bilim, teknoloji gibi alanlarda felsefi bakış açısını pratiğe taşımak, kararları ve politikaları akılcı temellere oturtmaktır. Daha çok problem çözme odaklı, teoriden pratiğe bir süreçtir. Birey veya toplum sorunları üzerinde çalışır; genellikle bir danışan yerine politikalar, kurumlar veya genel etik sorunlar hedef alınır.

Felsefi danışmanlık, sistematik bir inceleme, tarihsel köken tartışmaları, metafiziksel, ampirik, etik, dini ya da politik bir düşünce şekli değildir. Felsefi danışmanlık, "saf" felsefenin pratiği, bir çeşit refleksiyon, sevginin bilgeliği, hakikatin peşinde (doğa felsefesi veya bilim) olma faaliyeti de değildir. Felsefi danışmanlık diğer tekniklerde olduğu gibi kişiye doğrudan çözüm üretmeyi amaçlamaz, kişinin inançlarını keşfetmesine varsayımlarını sorgulamasına ve deneyimlerinin anlamını felsefi düşünme yolu ile incelemesine yardımcı olmaya çalışan bir süreçtir (Shukla, 2024, s. 1-2). Felsefi danışmanlık herhangi bir gözlemcinin tavrı gibi değildir. Sosyal ve kültürel bağlamdan uzaklaşmaz ya da kaynak metinlerin içeriğinin incelemesine odaklanmaz; doğal olarak "yorumbilim" değildir. Felsefi danışmanlık felsefe yapmanın pratiğidir, felsefi sorunun çeşitli metotlarını kullanarak, kişilerin başvurduğu konularda ve sorunlarda bilgeliklerinin gelişimi konusunda onlara yardım etmektir. Bireylerin yaşam sorunlarını, düşünme süreçlerini ve değerlerini felsefi yöntemle keşfetmelerine yardımcı olan bir uygulamadır ve amacı danışanın kendi sorularına, değerlerine ve tutumlarına dair farkındalık kazanmasını sağlamak; hayatta daha bilinçli ve tutarlı kararlar almasına destek olmaktır. Birey odaklı, genellikle diyalog ve sorgulama yoluyla ilerler. Danışman reçete vermez, soruları ve kavramları yönlendirir. Danışan kendi yaşam sorununu merkezine koyar.

Felsefi danışmanlık, eleştirel bir yaklaşım değil akademik olarak diyalektik yoluyla yapılan bir analiz (dialectical dismantling) ile geleceğe yönelen (proactive) yapıcı (constructive) bir yaklaşımdır. Felsefi danışmanlık, iş birliğine dayalı, iki kişi arasında gerçekleşen yaratıcı (maieutic) bir diyalogdur. Bu seanstaki danışman (belki de filozof) felsefe tarihi ve felsefe pratiği konusunda oldukça iyi eğitimlidir. Danışan ise uzman görüşü almak isteyen ve yaşamında ilerleme arzusunda olan kişidir (Raabe, 2002, s. 14-17). Felsefi danışmanlık psikolojinin bir dalı ya da psikoterapi çeşidi olarak da düşünülemez. Felsefi danışmanlık, yaşam sorunlarının temelindeki tutumları, ön yargıları, problemli inançları ve dünya görüşlerini eleştirel bir şekilde incelemeye odaklanır. Bu sebeple danışmanlık veren kişi bireylerin yaşam sorunlarını, değerlerini ve düşünme süreçlerini felsefi yöntemlerle keşfetmelerine yardımcı olan kişidir. Çünkü danışman kapsamlı ve derin felsefi birikiminin, insanın yaşama yüzeysel bakış açısından bakma eğilimlerinin önüne geçmesini sağlayarak, anlamlı bir varoluş anlayışına ulaşmak için yaşam fırsatlarını artırmayı amaçlayan bireysel dönüşüm yolculuğuyla birleştirir (Kıvrak, 2024, s. 53).

APPA'nın misyonunda danışanın yararına olduğu özellikle belirtilen felsefe pratiği, bir dizi felsefeye dayalı faaliyet olarak tanımlanmıştır. Bu görüşe göre, felsefi danışmanlık seansı doktor-hasta ilişkisine dayalı değildir. Çünkü ne danışan hastadır ne danışılan doktordur (Şimşek, 2014, s. 61- 62). Felsefi danışman, danışanın kendi hedeflerine yönelik gerçekleştirdiği felsefi olarak kendini sorgulamasına (self-eximination) rehberlik ederek yaşamı anlamasını ve kişisel yaşam soruşturmasını sağlamaktır. Burada hedeflenen kişinin bu soruları keşfetmesi, özgün bir şekilde açığa çıkartması, anlam bulmasıdır. Mills'e göre felsefi soruşturma da yaşamın sırları için uygun cevapların bulunması zordur ve bu doğrultuda gerçekleşen felsefi soruşturma danışanın yaşamına ilişkin belirsizliklere nasıl tahammül edebileceğini öğrenmesi ve benzer belirsizlikleri nasıl çözebileceği konusuna yönelik (Mills, 2013, s. 6) olmaktadır. Marinoff'a göre mutsuzluk, grup çatışmaları, rahatsız edici kabalıklar, gayrimeşru ilişkiler, suç ve şiddet zihinsel bakımdan hasta bir toplumun işareti değildir. Bunlar, ileri görüşlü yöneticilerin yokluğu ve erdem eksikliği nedeniyle toplumun dejenerasyonuna yol açan ve bunu teşvik eden sistemin sonuçlarıdır. Bu bağlamda felsefi danışmanlar, toplumun ruhsal sağlığının ve ahlaki düzeninin onarılmasına yardımcı olabilirler (Marinoff, 2004, s. 35). Hiçbir insanın geçmişte yaşadıklarının değiştirilemeyeceği kabul edilmelidir. Ancak felsefi danışmanlar insanların dünyaya verimli bir perspektif geliştirmesi ile geniş kapsamlı olarak günlük davranış planı geliştirmesi konusunda yardımcı olmaya çalışmaktadır (Marinoff, 2004, s. 33). Dolayısıyla felsefi danışmanlığın, önemli ve sorunlu yaşam durumları konusundaki düşünceleri açıklamaya yönelik faydası bulunmaktadır (Marinoff, 2004, s. 121-122). Mevcut kişisel bir soruna gerçek ve kalıcı bir çözüm yolu bulmanın tek yolu da bu sorun üzerinde çalışarak, onu ortadan kaldırmak ve sonucunda bu sorundan dersler çıkararak öğrenilenleri geleceğe uygulamaktır (Marinoff, 2004, s. 49).

Birçok filozof, felsefi danışman olarak değerlendirilmeler de insanlara bir danışman gibi yol gösterme çabası içinde olmuşlardır. Özellikle modern dönemin içinde bulunduğu hızlı ilerleyişe ayak uydurmak zorunda olan kişiler varoluşsal bir kaygı ve korku taşımaktadırlar. Fransız filozof Gabriel Marcel, insanın içinde bulunduğu ve “çıkamaz bir yol” olarak düşünülebilen yaşamda yol gösterici olmaya çalışmaktadır. Nihai noktada felsefi danışmanlığı faydalı yapan onun yaşamda karşılığını bulan pratik yönüdür. Bu açıdan bakıldığında varoluşsal olanı ifade ederken, somut yaşam deneyimlerinden yola çıkan, eserlerinde çeşitli metaforları kullanan Marcel'in düşünceleri felsefi danışmanlara yol gösterebilecek açılımlar sağlayacak niteliktedir.

3. Marcel'in Hayatı ve Felsefesi

20. yüzyılın en önemli filozoflarından biri olan Fransız varoluşçu filozof Gabriel Marcel (1889-1973) felsefesinin felsefi danışmanlık açısından ne kadar uygulanabilir olduğunu anlamak, felsefesinin derinliklerine nüfuz etmekle mümkün olabilir. Bu bağlamda Marcel'in hayatı, felsefesi ve kavramlarına kısaca değinmek gerekir. Çünkü Marcel kendi kendisinin felsefi danışmanı olarak varoluşsal meselelerin üstesinden gelebilme yolunu bulmuştur. Marcel, henüz küçük bir çocukken annesini kaybetmiş ve babası teyzesiyle evlenmiştir (Sweetman & Treanor, 2021). Hayatında iz bırakan iki önemli olay onun yaşamı sorgulamasını çocukken başlatmıştır. 1916-1920 yıllarında gerçekleşen 1. Dünya Savaş'ında Kızıl Haç ordusunda, vefat eden askerlerin ailelerine bilgi verme görevini üstlenmesi de geçmişte yaşadığı travmaları tetiklemiştir (Hübscher, 1980, s. 121). Bu görev ile hayatın hiçbir zaman değişmeyen olgusu olarak kalan ve insanlar üzerinde korku, kaygı gibi zorlayıcı duyguları oluşturan ölüm hakkında derin görüşlere sahip olmuştur. Bir tarafta insanları yaşama bağlayan sevgi ve umut, diğer tarafta varlığının amacını sorgulatan ölüm ve kayıp duyguları Marcel'i fazlasıyla etkilemiştir. Bu sebeple Marcel felsefesinin kökeninde sevgi, umut, ölüm, sadakat, bağlılık gibi kavramlar yer almaktadır. Ayrıca filozof kimliğinin yanında bir drama eser yazarı kimliği ile yazdığı eserlerin çoğunda, bu kavramlar subjektif somut yaşam deneyimleri kapsamında işlenmektedir.

Sanatı felsefesi ile bütünleşen Marcel, deneyime çok önem vermektedir. İnsan, anlamak ve anlamlandırmak zorunda olduğu bu dünya içinde hayatını şekillendirmek zorundadır. Bu çerçevede yalnız olmadığını ve ötekilerle ilişkili olmak zorunda kaldığını bilmektedir. Marcel insan ilişkilerini özellikle oyunlarında, tiyatro eserlerinde serimlemektedir. Sanat eserleri onun için felsefesinin tamamlayıcısıdır. Müzik, felsefe ve tiyatro onun için ayrılmaz bir bütündür. Marcel, somut deneyimleri eserlerinde ele alırken fenomenolojiyi de kullanarak ontolojik durumları analiz etmektedir. Ancak Husserlci anlamda fenomenoloji Marcel için yetersiz kalmaktadır. Marcel, Husserl fenomenolojisinde parantez içine alınan varlığın, tam anlamıyla incelenemeyeceğini düşünmekte, varlığa epokhe ya da redüksiyon yoluyla yaklaşılmasının yetersiz kaldığı sonucuna dayanarak metodunu fenomenoloji değil “hiperfenomenoloji” olarak nitelendirmektedir (Koç, 2004, s. 63). Dolayısıyla hiperfenomenoloji, müzik, tiyatro ve felsefe ile birleştğinde felsefi danışmanlıkta yol gösterici olan eşsiz bir yaklaşım tarzına ulaşmak mümkün olacaktır.

Marcel'e göre müzik, topluluk fikrini harekete geçiren bir güçtür ve insanın arınmasını sağlamaktadır. Bu sayede insan, gerçekliği metafiziksel bir derinlikte idrak edebilmektedir (Marcel, 1963, s. 26). Marcel'e göre insan bir iletişim varlığıdır ve "müzik, tiyatro, felsefe" insan deneyimi ve iletişiminin üç düzeyidir (Elmas, 2016, s. 338). Tiyatro bir katılım örneğidir ancak kişi burada sadece izleyici konumunda bırakılabildiği için yetersiz kalabilmektedir. Müzik ise ontolojik söylem çeşididir ve eksiksiz bir sanat formudur (Keen, 1971, s. 7). Bu sebeple Marcel'e göre metafizik düşüncenin kendisini "somut olan"da kavrayışı, müzik ve tiyatroyu bir araya getiren drama aracılığıyla gerçekleşmektedir (Gallagher, 1966, s. 96). Marcel, dramayı subjektif bir alan olarak değerlendirmesi bağlamında her türlü soyutlama şekline uzaklaşarak "varlığa yönelik somut yaklaşımları" tercih etmektedir. Drama çalışmaları varlık ihtiyacının ve ontolojik olanın zorunluluğunun bir parçası olarak görülmektedir. Burada "ben"le birlikte "sen" (Thou) idraki ile intersubjektif iletişim gerçekleşmektedir. Drama esnasında izleyiciler ve oyuncular arasında etkileşim gerçekleşir ve bu sayede verilmek istenen mesaj oyuncular aracılığıyla seyircilere iletilir (Panting, 2008, s. 22). Dramanın gerçekliği somut bir şekilde yansıtmaya araçlarından biri felsefi danışmanlıkta kilit nokta olan "diyalog" u gündeme getirmektedir. Kişi eserde verilmek istenen mesajı düşünürken öncelikle kendisi ile içsel bir diyalog hâlinde olmaktadır ve dünya hâlinde uzaklaşarak kendi derinliklerine yönelmekte, refleksiyon yoluyla bitmeyen bir arayış içerisine girebilmektedir.

Marcel, insanın tinsel/ruhsal olarak anlam arayışının çözümüne bir an önce ulaşma isteğini "aşkınlık talebi" olarak adlandırmaktadır ve bu talep "içsel tutumu" (inner attitudes) olan herkeste bulunabilen "bir tür memnuniyetsizlik" kendini açığa vurmaktadır (Marcel, 1950, s. 39-42). Bu bağlamda Marcel, modern dönemdeki teknolojik ilerlemeler sebebiyle, içsel talebin sistematik bir şekilde yanlış anlaşılması ve değer kaybına uğramasından rahatsızlık duymaktadır. Bunun nedenini, devletler tarafından yürütülen politikalar ile teknolojinin kendi başına bir amaç olarak görülmesi ve değerlerle ilgili sorulardan bağımsızlaştırılması olarak görmektedir (Anderson, 2006, s. 20). Modern toplumlarda devletler, şirketler ve kurumlar teknolojiyi sürekli geliştirmeyi zorunlu görür. Çünkü rekabet, verimlilik veya ekonomik büyüme buna bağlıdır. Dolayısıyla Marcel, insanlığın teknolojik ilerleyişi açısından bilimsel gelişmelerin var olma zorunluluğunu bilir. Ancak teknolojinin hızlı ilerleyişi insanı zamanla sahip olduklarının esiri haline getirebilir. Marcel, teknolojik ilerlemeleri reddetmeden insanlık adına çözüm üretmeye çalışır (Karadağ, 2025). Marcel pozitivizm, materyalizm ve analitik felsefenin egemen olduğu dönemde sevgi, sadakat, iman ve umut yoluyla "varlık sırrı"na (ontological mystery) ulaştıran yolu tercih etmekte ve insanlığa bu yolu göstermektedir. İnsanı ön plana çıkarırken onun bireyselliğinden ziyade insan olmanın nihai anlamında kişi olma özelliğine vurgu yapmakta ve kişinin diğerleriyle "birlikte varoluş" yoluna ölümlü bir varlık olduğunun bilincinde olarak sevgi, umut, bağlanma ve sadakat edimleriyle girmesine dikkat çekmektedir.

3.1. Marcel'in Metodolojisi ve Temel kavramları

Marcel felsefesinin hareket noktası, "bilgi" karşısında "varlık"ın önceliğini vurgulamak amacıyla, deneyimin incelenmesidir. Marcel, felsefenin "kendini tanıma tecrübesinin bir şekli" (Gallagher, 1966, s. 123) olduğunu ve bireyin öz deneyiminin somut algısına ulaşabildiği kadar başka "ben"lerin deneyimine yönelik gerçek bir kavrayışa da ulaşabileceğini düşünmektedir (Marcel, 1950, s. 7). Bu doğrultuda somut felsefede akıldan ziyade deneyime odaklanarak dünyanın yalnızca rasyonel gereklilik formuyla sınırlandırılmaması gerektiği, kaçınılmaz bir biçimde "olumsallığa" yer açan bir deneyimle tanındığı ve olumsuzluğun bireyselliğin bir ifadesi olduğu vurgulanmaktadır.

Somut felsefe "düşünen düşüncenin" felsefesidir. "Düşünen düşünce" varlıkla sürekli iletişim halinde olan düşüncedir. Varlıkla iletişim halinde olmak uygulanabilecek tüm yöntemlere aşkın olduğu için somut felsefe yaparken şematikleşmeden uzaklaşmaktadır. Somut felsefe, önceden olmuş bitmiş bir düşünceyi açıklamak yerine yaşam örneklerine başvurmayı, doğrudan öze ait bir yöntem olarak ele alma temeline dayanmaktadır (Muşta, 1988, s. 19-20). Marcel bu konuda "...Ben, Varlık ve içinde bulunduğumuz derinlikler arasında sürekli olarak yenilenen, olabildiğince yoğun şekilde yaşanan deneyime yönelik olabildiğinde katı, titiz bir refleksiyon ve yaratıcı bir gerilim olmadan somut bir felsefeden söz edilemez." demektedir (Marcel, 1964, s. 65). Dolayısıyla Marcel, felsefi özneyi yeniden canlandırmak ister ve metodolojisini bu merkezde oluşturur. Varlığın derinliklerine erişebilmek için kişisel deneyimi temele koyan somut felsefeye uygun ve refleksiyona dayalı günlük tutma formunu uygular.

Metafiziksel problemler teknik bir soruya indirgenemediği gibi ontolojiye dayalı varoluşsal bir felsefi yaklaşım da belli bir sistem fikrini imkânsız kılmaktadır. Marcel, felsefeyi sistem inşa etmek yerine “keşfe yardımcı bir araç”, bir arayış, “ruhsal gerçekliğin özünü araştırma” olarak tanımlamaktadır (Marcel, 1950, s. 1-2). Bu sebeple o, düşüncelerini sistematik bir yönetime mesafeli bir şekilde durarak günlük tutma şeklinde oluşturmakta ve insana dair “kapsamlı ve kuşatıcı” düşünsel birliğe ulaşmaya çalışmaktadır (Q'Malley, 1984, s. 275). Marcel'in yöntemi, “somut olarak yaşanan ve deneyimlenen” hayatın özelliklerini refleksiyonel bir şekilde yansıtmak ve betimlemektir (Marcel, 1950, s. 41). İnsan kendini ve kendi dünyasını anlamak ve bir dereceye kadar isteklerini gerçekleştirmek ve aşkınlık ihtiyacını bir an önce gerçekleştirilmesi gereken içsel bir talep olarak kavramak için, içinde var olan ancak henüz fark etmediği potansiyeli keşfetmeye başlamalıdır ki, onun başlangıç noktası bizzat deneyimleridir.

3.1.1. Neo-Sokratizm

Marcel'e göre felsefe gerçeği bulmaya yardımcı olan bir disiplindir. Kişi gerçeği arama yolunda etrafında olup biteni sorgular, irdeler ya da içsel bir keşif duygusu ile bir anda bir kavrayış söz konusu olabilir. Bu noktada felsefi danışmanlıkta da kilit nokta olarak görülen Sokratik yöntem kritik bir öneme sahiptir. Sokratik yöntem, sürekli araştırma, irdeleme ve diyalog ile bir çeşit diyalektik esasına dayanan niteliğiyle “bir kereliğine başarılmış, olmuş bitmiş sonuçlarla yetinmeyen” bir düşünce şeklidir. Marcel kullandığı bu yöntemi desteklemek için çeşitli metaforlar da kullanmaktadır. Bu metaforlar arasında özellikle yol ve ışık metaforları onun keşif tutkusunu yansıtmaktadır (Koç, 2004, s. 51). Marcel, günlük formunu Sokratik yöntemin bir uygulaması olarak kullanır. Çünkü bu form ilişkileri somut bir şekilde ifade etmek için kullanılan diyalektik aşkınlığa ulaşma çabasını içerir (Marcel, 1949, s. 117-120). Marcel'in günlük form kullanması, felsefeyi soyut akademik bir uğraş yerine, bireysel deneyim ve yaşam pratiğiyle iç içe bir araç hâline getirir. Bu form sayesinde felsefe, okuyucunun kendi yaşamında sorgulama ve farkındalık yaratma kapasitesini artırır.

3.1.2. Metafor

Marcel metafor kullanımının, felsefesinin temel noktalarını saptamak, çizgisini belirlemek ve nihai olarak gerçeğe ulaşmak amacıyla gerekli olduğunu düşünmektedir. Felsefi danışmanlık söz konusu olduğunda da danışılan, danışan kişinin metaforlarını anlamaya çalışarak kişiye yardımcı olabilir. Marcel'e göre insan maceralı bir keşif yolculuğundadır. Keşif yolculuğundaki kişi “gezgin insan”dır (homo viator). Dinamik bir süreç olan kişisel keşif yolculuğunda gezgin insanın aydınlığa ulaşması gerekir. Bu bağlamda kullanılan “ışık” metaforu gerçeğin bizzat kendisine gönderme yapar (Marcel, 1950, s. 62). Gerçekliğin ruhu olan bu ışık aynı zamanda ışığı arayan bir ışıktır (Koç, 2004, s. 66-67). “Ben”den “biz”e doğru ilerleyen komünyon metafiziğinde ışık hakkında Marcel, “başlangıçta bizim için karanlık olan şeyi anlamaya başlama” ortak deneyiminden bahsetmekte, aydınlanma başladığında da “Işık zihnimizi doldurur.” (Marcel, 1973, s. 14) demektedir. Işık, bireyin kendi varoluşuna dair farkındalığını artırmasına, onu daha otantik ve özgün bir yaşam sürmeye yönlendirmesine aracılık eder. Felsefi danışmanlıkta da kişi içindeki ışığı keşfetmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda felsefi danışman kişiye sonunu bilmediği yaşamda, kendi yolunu bulmasının anlamını ve önemini hatırlatmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla kişi kendi içindeki ışığı, yani varoluşsal özgünlüğünü ve içsel değerini, kendini başkalarıyla ve dünya ile anlamlı ilişkiler içinde deneyimleyerek keşfeder.

3.2. Marcel Felsefesinin Temel Kavramları

Marcel insanın belirli kategoriler dahilinde ele alınamayan bir varlık olduğunu düşünmektedir. Bu sebeple kavramlarını oluştururken bilimsel bir yaklaşımdan uzak durmaktadır. İnsan herhangi bir nesneye ya da belli bir yöntemle incelenmeye indirgenemez. İnsan bedenlenmiş, dünya içindeki somut bir varlıktır. Ancak modern dönemde insan, bilim ve teknolojinin ilerlemesiyle objektiviteyle ve soyutlama ruhu ile değerlendirilerek varlıksal değeri göz ardı edilmiştir. Bu duruma karşı çıkan Marcel, felsefesinin şekillenmesinde bedene bürünme, problem, sır, I. ve II. refleksiyon, katılım, sevgi, umut, bağlanma, sadakat, ölüm gibi kavramlara yer vererek insan sorunlarına ışık tutmaya çalışmıştır. Bu kavramların her biri insanın kendisine ilişkin farkındalığını arttırıp felsefi danışmanlık içindeki bilgeliğin ortaya çıkmasına yardımcı olacak kavramlardır.

3.2.1. Problem ve Sır

Problem insanı rahatsız eden, bedensel ve ruhsal anlamda iç dengesini sağlamak için çözmeye çalıştığı hayata dair her şeydir. Her insanın mutlaka problemleri vardır ve problemi belirleyen en önemli şey onun subjektif değil objektif oluşudur. Marcel için problem, uygun teknikleri kullanabilen herkes tarafından çözülebilir (Marcel, 1950, s. 211). “Sır” ise meta-problematik bir alandır. Sır’da özne ile nesne iç içe geçmiş ve karşılıklı olarak ilişkili bir bütün oluşturmuşlardır. Sır’ın temel yapısında herhangi bir nesneye indirgenememe durumu vardır. Sır, her türlü bilimsel bilginin ölçütleri doğrultusunda düşünülemeyen, herhangi bir bilimsel teknikle ispatlanamayan ve tasavvur edilemeyendir; sır, verilmiş olan şeyin, (her kişinin kendisi olan) “ben”den ayrı olarak kabul edilmesi olanaksız olan bir sorudur (Marcel, 1952, s. 67). Derin bir varlık olarak kişi önce kendi içindeki “sır”ı keşfetmeye çalışmaktadır. Bu sebeple kişinin Marcel perspektifinde birinci ve ikinci refleksiyonu ayırt etmesi gerekmektedir.

3.2.2. Birinci ve İkinci Refleksiyon

Marcel felsefesinde “problem” ve “sır” kavramları, refleksiyon alanları ile ilişkilidir. Problem alanı “birinci refleksiyon” ve sır alanı “ikinci refleksiyon” kavramlarına işaret etmektedir. Çünkü analiz etme, dağıtma “birinci refleksiyon” alanına, dağılmış olandan hareketle bütünlüğü yeniden bir araya getirme “ikinci refleksiyon” alanı dahilindedir. Dağılma ve toplama kavramları da bedene bürünen varlığın kendi (şimdi) zamanındaki deneyimleriyle mümkündür. Birinci refleksiyon, nesnenin öznenin kritik bir şekilde uzaklaşmasıyla ve analitik düşünce aracılığıyla kanıtlanır. Analiz tüm bilimsel bilginin temelindedir. Dolayısıyla “benlik”in “bedenlenmiş benlikten bu şekilde ayrışması” bu sayede gerçekleşir (Marcel, 1950, s. 92). İkinci refleksiyon “dağılmış olan bu birliği yeniden kazanır” ve ikinci refleksiyon, “felsefi araştırmanın özel yüksek aracı”dır (Marcel, 1950, s. 83). İkinci refleksiyon tecrübenin kaybolan somutluğunu ve “ontolojik sır”ın anlamını kendisine teslim eden bir araya getirme özelliği olan bir “hatırlama”yı içermektedir (Muşta, 1988, s. 42-48). İkinci refleksiyon, genelden özele geri dönerek birinci refleksiyonun epistemik ve ampirik yönünü tersine çevirir. Bu tersine çevirme, birinci refleksiyonun geçerliliğini ve analitik düşüncenin önemini reddetme amacı taşımaz. Ancak birinci refleksiyonun, tüm nesnelere de uyguladığı parçalama işlemi gibi, bedeni benlikten ayırmasını reddeder (Marcel, 1950, s. 92- 93). “Hatırlama” kişinin kendisini bir birlik olarak yeniden toplama eylemidir (Marcel, 1962, s. 116). Marcel’e göre ikinci refleksiyon “varlık üzerinde durur” (Marcel, 1973, s. 15). Görünenden hareketle görünmeyenin ilkesini sorgulama yapma şekli olan ikinci refleksiyon, kişinin düşünme öncesi gerçekleştirdiği hissetme edimi ile varlığı bir anlığına deneyimlediği yaşantısını yeniden inşa etmeye, sentezlemeye ve anlaşılır bir şekilde tanımlamaya çalışmaktadır. Felsefi danışmanlıkta refleksiyon kişinin içindeki bilgeliği keşfetmesi için bir araçtır. Dolayısıyla somut yaşam deneyimlerinin kişi için anlamı ancak refleksiyon yoluyla keşfedilebilir.

3.2.3. Sahip Olmak ve Varlık Olmak

Sahiplik ve varlık alanı bedenlenen bir varlık olarak kişinin dünya içindeki konumunu fark etmesini ve özünde neyin ardından gitmesi gerektiğini aydınlatan bir alandır. Sahip olmak dünya içindeki somut nesnelerle bağımızı anlattığından birinci refleksiyon, varlık olmak ise aşkınlık içerdiği ve tüm nesneleri aşan bir yapıda tezahür ettiği için ikinci refleksiyon alanına dahil olmaktadır. Marcel’e göre “...her şey gerçekten sahip olduğumuz şeyle olduğumuz şey arasındaki farka bağlıdır.” Sahip olan ve sahip olunan şey arasında belirgin bir şekilde dışsallık ilişkisi vardır. Bu sebeple sahip olunan şeyler sadece nesneler olabilir ve istenilen zamanda kullanılabilir veya elden çıkarılabilir durumdadır (Marcel, 1949, s. 155). Sahip olunan dünya, bireyin kendine ve yaşadığı dünyaya yabancılaşmasına sebep olan yabancılaşmayla dolu bir dünya gibi görünür. Bu da bireyin kişi olma yolunda önüne çıkan büyük bir sorundur. Sahip olmanın sonucu olarak kişi, varoluşunda “ontolojik eksiklik” hissetmeye başlar. Varoluşunun tek mümkün yolu olarak düşünmeye ve yaşamaya başlamak, “ontolojik anlamın” veya “varlık duyusunun” körelip kaybolmasının önüne geçebilir (Marcel, 1998, s. 173-174). Bu bağlamda “var olma” fenomenine ihtiyaç vardır; ancak bu sayede kişi ontolojik bütünlüğüne ulaşma yolunda adım atabilir ve sahip olduklarının geçici olduğunu fark edebilir. Kişinin kişiye sahip olması mümkün değildir, ancak “ben”ler ile “sen”ler arasında sevgi bağı ile yakınlık oluşturulabilir.

İçinde bulunulan dünyada “an”ın değerini bilmek ve geleceğe hazırlanmak önemlidir. Kişi geçmişte birçok deneyim anında aldığı ya da almadığı kararlardan pişman olabilir. Ancak burada önemli olan danışan kişi için zamanın ne anlama geldiği anlaşılmalıdır. Kişi herhangi bir nesneye sahip olabilir ancak yaşama sahip olamaz. Bu bağlamda Marcel’in fikirleri, sahipliğin ötesinde varlık olma çabasının önemi konusunda da yol gösterici olmaktadır. Kişi sahip olduklarını önemseyip sevse de -ki bu durum Marcel açısından doğru olarak kabul edilemez- yeri geldiğinde sahip olduklarını özgür iradesi ile istediği zaman bırakma ihtimali olduğunu kabul etmek durumundadır. Bu bağlamda kişinin önce kendisini sevmesi gerektiği hatırlatılmalıdır.

4. Sevgi

Sevgi kavramı, felsefi danışmanlıkta hem etik hem de varoluşsal bir çerçevede ele alınır. Felsefi danışmanlık, bireyin yaşamını daha bilinçli, anlamlı ve tutarlı bir şekilde değerlendirmesine yardımcı olan bir süreçtir ve sevgi, bu süreçte hem bireyin kendisiyle hem de diğerleriyle kurduğu ilişkileri şekillendiren temel bir kavram olarak işlev görür. Marcel felsefesinin temel unsurlarından biri sevgidir. Sevgi, sonsuzluğa uzanma imkânı verir ve sevgi olmadan varlığın sırrını kavramak mümkün değildir. Bu sebeple sevgi, ontolojik veri olarak kabul edilir. Bedene bürünen insan kendisini sevgi, aşk ve sadakatle diğer “ben”lere ya da bedenli varlıklara açmaktadır. Sonrasında ise sadakat ve umut ile Mutlak Varlık’a bağlanma edimini tamamlamaktadır. Dolayısıyla “ben”den bize yönelen süreçte sevgi, merkezi bir önem teşkil etmektedir. “Ben”den bize doğru gelişen bu süreçte intersubjektif ilişkiler çok önemlidir. Sevgi katılım için asli bir unsurdur ve sevgi yoluyla intersubjektif ilişkilerin imkânı oluşur. İntersubjektif ilişkiler “ben-o”, “ben-sen” ve “ben-ben” olarak üç şekilde gerçekleşebilir.

“Ben-o” ilişkisi 1. Refleksiyon ve problem alanında kalan bir ilişki düzeyidir. Felsefi danışmanlık açısından yüzeysel olduğu için kullanılması tercih edilmeyen bir ilişki türüdür. “Ben-o” ilişkisi çıkara dayalı olduğu için danışan ve danışılan arasında bir bağ oluşmasını mümkün kılmaz. “Ben-sen” ilişkisi ise katılımcıların birbirine aşinalık düzeyi ve doğası ne olursa olsun, nihai noktada yalnızca varlığa bir katılım yoluyla gerçekleşebilen ve “Mutlak Sen” ile bir ilişkiye kadar uzanabilen bir anlama sahiptir. “Sen-varoluşu” herhangi bir insan ya da düşünce tasarlama işlemi değildir. Düşünce, kendi içine kapalı bireysel bir edim, bireye özgü bir yeti, tek bir kişinin ürünüdür. Oysa bir bağlılık içeren “sen-varoluşu”, “ben”in kendinden başka bir varlığa, varlık olarak inanıp bel bağlamasıdır. Sen, yararlı tarafı kullanıldıktan sonra artakalan şeylerin bir tarafa atıldığı bir nesne değildir. Bu bağlamda “sen”in var olma koşulu güven, “ben”in kendini muhatabına açması, “ben-varlığını” “sen-varlığına” sunmasıdır. Sadece kendi içindeki kaygılarla oyalanan, gündelik telaşlarından başka bir şeyle ilgilenmeyen ben, başka benlerle içten bir bağ kuramamaktadır. Böyle bir bağ kurmadıkça da “ben” için “sen” yoktur. Dolayısıyla “sen” diye bir varoluştan söz etmek için kendini bağlayan bir “ben”e gerek vardır. “Ben”in yönelişleri, kendini verişi sayesinde “sen”den söz edilebilmektedir. (Uygur, 1984, s. 72). Marcel benlerarası karşılaşmanın olanaklılığının anlamını ve koşullarını irdeler. Ben kendisini “o”nun dışında konumlandıramaz çünkü bizzat bu karşılaşmanın içindedir. Hatta “ben”, istemese bile bu karşılaşma onu kavrar ve kuşatır. En yüksek değer olan “Varlığa” katılım da intersubjektiftir. Çünkü varlık her zaman ve sadece bir “ben-sen” ilişkisi çerçevesinde deneyimlenir (Marcel, 1956, s. 22). “Ben”, sen’in varlığına sevgi aracılığıyla katılır ve kendisini ona açar. Felsefi danışmanlıkta da bu bağın olması gerekmektedir. Çünkü sevgi güven duygusunu beraberinde getirir. “Ben-ben” bağı ise bu sürecin en önemli faktörüdür. Çünkü kişi son noktada kendisiyle kurduğu bağ aracılığıyla terapiyi tamamlama noktasına gelmektedir. Felsefi danışmanlıkta, bireyin empati geliştirmesi, ilişkilerinde daha bilinçli olması ve başkalarına yönelik sevgisini anlamlandırması desteklenir. Kendiyle barışık olma ve kendini sevme kavramı, danışmanlık sürecinde bireyin özgüvenini ve içsel huzurunu artırmaya yardımcı olabilir. Dolayısıyla birey önce kendini kabullenip sevmelidir.

İntersubjektif ilişkilerde hazırda bulunma (presence) kavramı çok önemlidir. Kişilerin birbirleriyle samimi iletişime geçebilmeleri için birbirlerine açılmaya ya da birbirlerine katılmaya hazır olması gerekir. Katılımın bir şekli olan sevgi “o” olmaktan, sen olmaya, hatta kardeşlik bağına uzanan bir süreci oluşturur. Bu bağlamda Marcel, sevgi kavramına ontolojik bir ayrıcalık tanımaktadır. Sevgiye epistemolojik yaklaşıldığında, sevgi öznenin nesne karşısında belirlediği olumsal bir tavır olarak görülebilir. (Muşta, 1988, s. 141). Ancak Marcel’in amacı, sevgiyi özne-nesne ilişkisi bağlamında öznenin nesneyi kavrayışı biçiminde değil, sevilen varlıkla tam bir ilişki kurmanın ve onunla bütünleşebilmenin mümkün olduğu biçiminde göstermektir. Sevgi, kişinin duyumsadığı, hissettiği, sadık olduğu bir “sen”in varlığına işaret eder. Sevgi dolu bir sadakatin hazır bulunuşluğu devam ettirme gücü Marcel’e göre sadece “yaşayanlar ile ölümler arasındaki ilişkiler için bile hiç bitmeyecek sonuçlara” sahiptir (Marcel, 1961, s. 458). Sevgi ile kişiler birbirlerine derin bir hissiyatla bağlanmakla kalmaz, aynı zamanda

bir bakıma o kişiyi ölümsüz kılabilirler. Bu bağlamda sevgi ile ölüm olgusunun maddi boyutu da aşılmaktadır. Dolayısıyla sevgi, bir çeşit aşkınlık olabilir. Sevilen kişi bir gün hayattan kopabilir ancak sevgisi seven kişi için hiç bitmez. Danışmanlık sürecinde birey, sevgiye dair kendi inançlarını, beklentilerini ve ilişkilerini sorgular. Kendine ve başkalarına nasıl daha sağlıklı bir şekilde sevgi gösterebileceği üzerine düşünmesi teşvik edilir. Felsefi perspektiflerle desteklenen bu süreç, bireyin daha bilinçli ve tatmin edici ilişkiler kurmasına yardımcı olur. Felsefi danışmanlık, bireyin sevgiye dair algısını daha derinlemesine sorgulamasına ve yüzeysel tutkuların ötesine geçmesine katkı sağlayabilir.

Marcel, “Sen, en azından ölmeyeceksin.” der. “Çünkü ben, seni sevdiğim için, senin varlığını onayladığım için, içinde benim belirsiz bir şekilde dediğim uçurumu kapatabilecek bir şey vardır” ve “ölüm” bu düşüncenin en önemli unsurudur. Sevginin kendisi sadece öznel olarak ele alınamaz ve nihai noktada imanla birleşir (Marcel, 1978, s. 62). Marcel’e göre bir varlığı gerçekten sevmek, onu Tanrı’da sevmektir. Bu perspektiften bakıldığında sevgi, imanın da şartıdır. İman, sevgiyle olmayı bıraktığında (sevilen bir Tanrı’nın aşkınlığı ortaya konmadığında) sadece yüzeysel kalır. Sevmeyi bırakmak imanı/Tanrı’yı bırakmak anlamına gelebilir (Muşta, 1988, s. 142). Dolayısıyla sevgi klasik bir isteme/arzu etme değildir. Sevgi adanmışlıkla ilgilidir. Bedenli ve sonlu bir varlık olan insanın iman ve aşk ile sonsuzluğa yönelişini gösteren metafizik bir mesele söz konusudur. Kişinin fiziksel bedeni artık bu dünyada olmasa bile sevgisi devam etmektedir. Gerçek bir sevgi bütün fiziksel süreçleri aşmaktadır. İntersubjektif ilişkilerde kişilerin sevgi aracılığıyla birbirine değer verdiği görülmektedir. Sevilen varlık, “ben” için ötekilerden farklı bir yapıdadır. Burada metafizik bir mesele olan “Değer verilen şeyler zaman içinde değişebilir mi?” sorusu irdelenmelidir. Çünkü sevgi kişinin hayata karşı duruşunu ve bakış açısını değiştirdiği için merkezi bir konumdadır. Bu bağlamda Marcel sevgi ve değer arasındaki ilişkiyi de ortaya koyar.

İnsanın ontolojik bütünlüğe ulaşması, “ben”den “biz”e doğru ilerleyen katılım aracılığı ile gerçekleşmektedir. “Ben”lerin bir araya gelmesi de manevi bir bağın yaratılmasıyla mümkün olmaktadır. Karşılıklı sevgi ve birlik duygusu, kişiyi kendisine bağlayan içsel duygunun doğasında derin bir dönüşüm yaratmanın başlangıcını oluşturur. Böyle bir durumda “ben”ler arası manevi bağ nedeniyle kişinin yalnızca kendisini ilgilendiren konularda ne olacağını bilme isteği uygulamada önemsiz hale gelir. Bu durum yine de kişinin kendini koruma içgüdüsünden kaynaklanan şeylerin kendisinde aktif kalmasını engellemez. Karşılıklı sevgi söz konusu olduğunda kişilerin başına gelen olumsuz deneyimler diğerini de etkiler. Birini sevmek, ondan sevgisine karşılık vermesini beklemektir ama burada tahmin edilemeyen şey aynı zamanda onun bu beklentiyi yerine getirmesinin ne ölçüde mümkün olacağıdır. (Marcel, 1951, s. 49). Sevgi, yalnızca bir duygu ya da içsel bir hal değildir; kendini başkasına verme, yani “kendini öteki için açma” hareketidir. Sevgi, karşıdakini bir “nesne” gibi kullanmaz; onu kendi içsel bütünlüğünde kabul eder ve ona kendi varlığından bir şey verir. Gerçek sevgi, karşılıklı bir hediyeleşmedir, değerdir. Özne kendini verir ama bu veri, ötekinin de kendini açmasıyla bir karşılaşma doğurur. Yani ne kadar açıklaması zor görünse de sevgi bir şekilde “vermek”tir. Değer de bedenlenmiş varlık olan insanda ortaya çıkar ve sevgiyle kurulan birlikteliklerde deneyimlenir. Marcel’e göre sevgi olmadan hiçbir değer olamaz. Ayrıca değer kavramı ölümlü de ilintilidir. “Temel sorun sevgi ve ölüm arasındaki çatışmadan kaynaklanır.” (Viale, 2014, s. 6). Marcel’e göre değerın tam olarak anlam kazandığı yer ölüm ya da kendini feda etme durumudur. Çünkü değer her zaman fedakarlıkla ilgilidir. Felsefi danışmanlık, kişinin kapıldığı varoluşsal sorunların, değer ve sevgi kavramlarının gücünün fark edilmesiyle aşılabileceği ve bu suretle yaşamın kıymetinin bilinebileceği konusunda yardımcı olabilir. Her birey sevdiklerinin ve değer verdiklerinin bir gün var olmama ihtimalini olgunlukla kabul etmelidir. Bu noktada önemli olan yaşamın gerçekliğinde her “an”ın değerini danışana fark ettirebilmektir.

5. Ölüm

Ölümlü bir varlık olduğu yadsınamaz bir gerçeklik olan insan, dünya zamanını tamamladığında yok olmaktadır ve ölüm olgusu kişide çeşitli korkulara yol açabilmektedir. Ölüm sadece bu dünyadan ayrılmak değil aynı zamanda kişinin hayata dair yaptığı planlardan ya da sevdiklerinden de ayrılmasıdır. Marcel, ölüm yüzünden gerçekleşen her türlü ayrılık konusuna değinmektedir ve ayrılığın bir tür kötülük olup olmadığını sorgulamaktadır. Ona göre ölüm ve kötülük eş anlamlı olma potansiyeline sahiptir. Ölüm, insanın fiziksel-tinsel bütünlüğünü sekteye uğratan bir varoluşsal gerçekliktir.

Marcel’e göre seven, hiçbir zaman sevilenden ayrılmak istemez ve bu noktada ayrılığa sebep olan eden her şey, her zaman kötü olmasa da doğası gereği iyi de değildir. Ölüm nihai bir sondur ancak gerçek ölüm bütün fiziksel süreçleri aşar. Ölümün

ontolojik analizi varoluşun iki kipliği olan özne-nesne karşıtlığını ve intersubjektif ilişkiyi kavrayarak daha iyi anlaşılabilir. Fiziksel beden ölümü nesnel bir olgudur. Ancak mevcudiyetin nesneyle birlikte ölmesi gerekmez çünkü bir mevcudiyetin, diğer mevcudiyetle intersubjektif ilişkisi özne-nesne karşıtlığına indirgenemez (Wells, 1987, s. 83). Zira insan, nesnel bakış açısının ötesinde düşünüldüğünde zamansal ve sonlu bir varlık değildir. Marcel'in burada ifade etmek istediği sadece fiziksel beden ölmesinin gerçek bir ölüm olmadığıdır. Ona göre insan her zaman yoldadır, geri dönebilen bir gezgindir. Bu sebeple "Eğer ölüm nihai bir gerçeklikse değer sadece bir aşkınlıkla yok edilebilir." "Asla ölmeyeceksin." demek kişiyi tamamen kaybetme ihtimalini varsayan umutsuzluğu bitiren nokta olmaktadır (Marcel, 1951, s. 145). İnsan fiziksel olarak bu dünyadan ayrılabilir ancak sen'in kalbinde ve zihninde hiçbir zaman unutulmamaktadır. Sevgi ile kişi mutlak mevcudiyetini korumaktadır. Felsefi danışmanlık bu noktada kişinin gerçeklik algısına bakış açısını değiştirebilir. Felsefi danışmanlığın amacı bu noktada kişiye, ölüme dair teselli vermek değil; bu değiştirilemez olguya karşı varsa olumsuz bakış açısını değiştirmeye çalışmaktır. Çünkü kaybetme korkusu ile hareket eden kişi kendisini sonu gelmeyen bir umutsuzluğun içine sürükleyebilir. Ölümün gerçek anlamı onun kişiye dışarıdan gelen, ikincil nitelikteki bir olgu olmasında değil, onun "ben" için şu andaki olasılıkları arasındaki bir olasılık, hatta olasılıklarının en aşırısı ve mutlağı olmasında gizlidir. Çünkü ölüm, kişinin her an başına gelebilen, varoluşunu ve tüm diğer olasılıkları da net bir şekilde sonlandıran bir olasılıktır.

Mutlak ve engellenemez bir gerçeklik olarak ölüm problemi, insanın anlam ve değeri meselesi ile doğrudan ilgilidir. Bu sebeple varoluşçu düşünürler kişinin, ölüme dair farkındalığının kendi varoluşunu şekillendirmesinde ve kendini gerçekleştirmesindeki rolüne değinip, ölümü otantiklik ve özgürlük kavramları çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Ölüm, en kişisel ve başkasının yerine yaşanmayacak bir olasılık olduğundan, otantik varoluş ancak kişi kendi ölümünün farkına vararak yaşamını sahiplenip kararlı projeler geliştirdiğinde mümkün olur (Koç, 2013, s. 215). Dolayısıyla, kişinin varoluşunun otantikliğini ve onun imkân ile sınırlarını kavrayabilmesi, ölüme dair farkındalık karşısında takındığı tavra bağlıdır. İnsan kendi sorununa tekniğe dayalı bir çözüm arayabilir ancak bu problemin çözümünü bulamaz ve olasılıklı olarak bulduğunu düşünse dahi acılarının ötesini göremez. Bu durum bir kötülük olarak değerlendirilebilir. Kötülük, insanın kendi perspektifinden bakıldığında kendi bireysel gerçekliğini sorunsallaştırılmış bir dünyada nesneler olarak görmeye yol açar. Bu kusurlu bir düşünce şekli olabilir. Bu perspektiften bakıldığında ölüm, kötülüklerin en kötüsü olarak, "ben" in temel sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Kötülük asla düzeltilemeyen bir varoluş olarak kalır ve her şeyi çözülmesi gereken sorunlar dizisi olarak gören bir dünyada yaşamak sonunda hayal kırıklığına uğramak demektir. Çünkü beden eninde sonunda kişiyi yarı yolda bırakmaktadır. Dolayısıyla ölümlülük herkesi eşitleyen bir olgudur (Marcel, 1998, s. 174).

Marcel, ölümün soyut olarak değil, kişisel ve tikel olarak rahatsız edici olduğunu düşünür. Dolayısıyla ölümün gizemiyle karşılaşmak genellikle insanlığın ölümlülüğüne dair belirsiz bir huzursuzluk içinde değil kişinin kendi ölümünü ve özellikle de sevdiklerinin ölümünü düşünürken olur (Marcel, 1973, s. 142). Sevilen biri öldüğünde, bu kaybı kişisel bir yaralanma ya da ihanet olarak yaşayan kişi arkadaşının ya da sevgilisinin biyolojik yaşamını elinden alan gizemli ölüm kötülüğünün onunla kurduğu birlikteliği tamamen yok etmesinden korkabilir. Yaşamaya devam eden kişi açısından bu korku, umutsuzluğa kapılma ya da ihanet etme eğilimi olarak da nitelendirilebilir (Marcel, 1951, s. 288-289.) Seven kişi, sevgilinin ölümüyle karşı karşıya kaldığında, aşka ihanet etme ve aradaki bağın sonsuza dek yok olduğu, sevgilinin işlevini yitirmiş bir nesneden farksız olduğu fikrine teslim olma eğilimine kapılır. Kısacası, kişi, ölüm ve sevgiyi bir özneye ilişkin sırlar olarak değil, bir nesneye ilişkin sorunlar olarak görme eğilimindedir.

Marcel'e göre sevilenin ölümü -genel olarak ölümden ve hatta kişinin kendi ölümünden bile daha fazla- kişinin iç derinliklerine vurur ve bir anlam krizi yaratma potansiyeline sahiptir. Tıpkı ölmek üzere olan bir kişinin umutsuzluğa kapılması gibi, yas tutanlar da sevdiklerinin olmadığı bir dünyada yaşamının amacını sorgular. Bu bağlamda Marcel cephesinden bir sır olarak, her yaşanan kişisel ve benzersizdir. Ölen karşısında yas tutan birey dışsal bir sorunla değil, umuda ve anlama yönelik içsel bir tehditle karşı karşıya olduğundan, belirli bir strateji kullanma girişimleri yersizdir. Sevilen birini kaybettikten sonra, yaşlı kişi sonsuz bir sorgulama döngüsünün pençesinde olabilir: Sevilen kişinin neden öldüğü, ona yardım etmek için daha fazla bir şeyin yapılabilme olasılığı, ölümüne sebep olan birinin olup olmadığı ya da kişi ölmeseydi yaşamına nasıl devam edeceği gibi sorularla karşılaşan yaşlı kişi, sevdiğinin ölümünü bir sorun olarak görmeye yani ölümün nasıl ya da neden gerçekleştiğini sormaya meyillidir. Sevilen birinin ölümünü sorgulanması gereken bir sorun olarak görmenin yalnızca hüsrana ve umutsuzlukla sonuçlanacağı açıktır. Ölüm ve kayıp nihai çözümü bulunamayan sırlardır (Lisowski, 2019, s. 22).

Bu noktada dikkat çeken iki unsurdan ilki Marcel'in ölümün apaçık reddi ifadesiyle sevgi ve sevgiliye duyulan sadakatin onun ölümünün sahip olma düzlemindeki sıradan bir nesne gibi kayıp/yokluk olarak değerlendirilmesine imkân vermemesidir. Çünkü sevilen varlığın yok edilemezliği sevgi bağının ve sadakatin yok edilemediği esasına dayanır ve tüm değişimlere hatta bedensel ölüme rağmen "sen ve ben" bir bütün olarak "biz" olarak kalma hususuna dair duyulan güvende temellenir. Sevgi, ölümün herhangi bir bitiş ve yok oluşunu reddetme gücüdür. Bu sebeple Marcel'e göre müteakabiliyete dayalı kurulan sevgi bağı ile bağlanan bir kişinin diğerine/ötekine/sen'e ait oluşunda, varoluşun karşılıklılığı söz konusudur-ve sadakat sözü veren insanlar için "...İlineksel düzene ait olan ölüm sevgiye, karşılıklı taahhüde ilişik olan ebedilik sözünü ortadan kaldıramaz." (Marcel, 1968, s. 154-155). Sadakat sadece yokluğa (absence) karşı koyduğunda -yani zafer kazandığında- özellikle de hatalı olsa da mutlak olarak kabul edilen ve ölüm diye nitelendirilen yokluğun üstesinden geldiğinde gerçekten vardır (Marcel, 1964, s. 152). Felsefi danışmanlık kapsamında Marcel'in ölüm hakkındaki düşünceleri kişiyi yaşamın geçiciliği ve anlam arayışı gibi varoluşsal sorularla yüzleştirebilir. İnsanın sınırlılığı ve anlam arayışı üzerine olan görüşleri, danışanın bu kaygıyı anlamlı bir şekilde işlemesine yardımcı olabilir. Kişi, mükemmel olmayı bekleyemez, bu yüzden sınırlılıkları kabul ederek gerçek huzura erişebilir.

Bu durumda ölüm problemi zamansallık problemiyle çıkmaktadır. Ancak Marcel metafizik yapısı dahilinde kavranan ve sevgiyle iç içe geçen sadakatin sonluluğun ve zamansallığın üstesinden gelebilmenin tek yolu olduğunu hatırlatır. Bu konudaki ikinci husus Marcel'in ölüm üzerine değerlendirmelerinin "er ya da geç hepimiz öleceğiz" şeklinde dile getirilen genel anlamıyla ölüm ya da insanın kendi ölümü üzerine odaklanmamasıdır. O dikkatini kendi ölümünden ziyade özellikle sevdiklerinin ölümü üzerine yöneltmiştir ki bu konuda kendi ölümünün daha kabul edilebilir bir durum olduğunu belirtmektedir. Bir anne kendini evladı için feda edebilir. Sanki evladı ile yaşaması anne için birlikte varoluşun göstergesidir. Kendini evladı için feda eden anne, sevgi, iman ve umudun iç içe geçtiği bir davranışı gerçekleştirmektedir. Mutlak fedakarlığın temelinde sadece "ben"nin ölümü düşüncesi değil, "sen"nin ölmediği düşüncesi ya da aynı şekilde "ben"nin ölümü sayesinde, "sen"nin kurtulması düşüncesi bulunur (Marcel, 1967, s. 46).

Marcel'e göre ölümsüzlüğün garantisi olmayan ya da ölümsüzlüğün temelini oluşturmeyen insani bir sevgi bulabilmek mümkün değildir. Sevgi, sevilen kişiyi oluşum ve değişim dünyasının ötesinde tutan tarafıyla metafizik alana yönelir (Marcel, 1952, s. 64) Yani her sevgi örneği son noktada Mutlak Sen'e (Tanrıya) duyulan sevgiye dayanır. Bu bağlamda sevgi sevenleri kuşatır ve onları aşan bir sır konumundadır. Artık (her seven kişi) sevenler, sevgi yoluyla her türlü değişim ötesindeki evrensel bir komünityona katılırlar. Bu evrensel birliktelik (komünyon) Mutlak Sen düşüncesine tutunabilir. Her insani sevgi ve sadakat nihai noktada Mutlak Sen'de temellenmektedir. Dolayısıyla sevgi, yalnızca sevilenin değil, aynı zamanda Tanrı'nın mevcudiyetini ve hiçbir şeyin yok olmadığı ya da kaybolmadığını bilmeyi sağlar. Sevgi, Varlığın Ebediliğine duyulan güveni, imanı ve umudu içerir. Mutlak anlamda umudu harekete geçiren şey de ölüm gerçeğidir. Ölümü nihai anlamda bir yok oluş olarak düşünmek Marcel'e göre umutsuzluktur. İnsan ölüm ve yaşamın anlamını sorguluyor olabilir. "Neden varım?" "Neden yaşamalıyım?" gibi sorularla bunalan bir kişi, Marcel'in görüşlerinden faydalanarak, yaşamın anlamını bulmanın yalnızca fiziksel dünya ile sınırlı olmadığını anlayabilir. Tanrı'ya inanmak ve manevi bir amaç edinmek, kaygılarını hafifletebilir.

6. Sonuç

Felsefi danışmanlık, 21. yüzyılda hızla gelişen bir disiplin olarak, modern bireyin varoluşsal kaygılarına yanıt ararken, onu belirli bir yönlendirmeye tabi kılmaksızın, kendi içsel bilgeliğini fark etmesini ve çözüm üretmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Fenomenolojik ve Sokratik bir sorgulamadan geçen insan kendisini mantık süzgecinden geçirerek değerlendirir. İnsan bu şekilde kendisini yaşamında içinden çıkılmaz bir kaygıya sürükleyen bilinmezliklerden çıkış yolunu bulabilmektedir. Bu bağlamda felsefi danışmanlık, insanın yalnızca teknik bir nesne olarak görülmemesi gerektiğini vurgulayarak, ontolojik bütünlüğüne saygı gösterirken kişinin, sevginin değerini anlamasına ve ölümle ilgili kaygılarını hafifleterek -hatta tamamen aşarak- varoluşsal olarak yeniden inşa sürecine katkıda bulunabilir.

20. yüzyıl filozoflarından Marcel'in, yaşadığı dönemde kurulmamış olan bu yeni disiplini, temelde, felsefesinin içerikleri düşünüldüğünde üstü örtük bir şekilde uyguladığı görülmektedir. Marcel, sınırları belirlenmiş bir terapist odasında değil, dramalarında ele aldığı temalarla sahne ortamında ve yazılarında felsefi danışmanlığı temsil etmektedir. Marcel'in düşünceleri

ve davranışları bu bağlamda çok önemlidir. Bir tiyatro sahnesi söz konusu olduğunda oyuncular yaşamdaki gerçeklikleri sahnelemekte, izleyiciler refleksiyon süreçlerine katılıp işlenen temaları kendi hayatlarında bir yerde duyumsamaktadır. Bu doğrultuda izleyici eğer derin bir katılımcı ise kendini ikinci refleksiyon alanında bularak içindeki bilgeliği keşfetme yoluna adım atmakta, varoluşsal sorunları adına bir ışık görmektedir.

Marcel'in varoluşçuluğu, bedene bürünen insanın kimlik arayışı, sevgi, sadakat, bağlanma, özgürlük, umut ve iman gibi konular üzerine yoğunlaşır. Bu kavramlar, felsefi danışmanlığın merkezine yerleştirilebilir çünkü bireylerin hayatlarında derinlemesine bir anlam arayışında olduklarında ve varoluşsal krizlerle karşılaştıklarında felsefi danışmanlık onlara rehberlik edebilir. Marcel, insan doğasında yalnızlık ve "öteki olma meselesi"nin iç içe olduğunu vurgular. Bu düşünceler, danışanların yalnızlık, ilişki sorunları veya dışlanmışlık gibi duygularla baş etmelerine yardımcı olabilecek bir perspektif sunar. Felsefi danışmanlık, bireylerin bu yalnızlıkla yüzleşmelerini ve sağlıklı ilişkiler kurmalarını teşvik edebilir.

Marcel felsefesindeki sevgi ve ölüm temaları her insanın istisnasız bir şekilde yaşadığı, hissettiği, kaygılandığı ve korktuğu alanlar olarak hayatta gerçeklik bulmaktadır. Sevginin sonsuzluğunun ölümün olgusallığının önüne geçtiğinin idrâkı ve kabulü ile kişi huzur bulmakta, mutluluğu yakalama, "Sır"ra ulaşma ve yaşama ya da "Varlık"a teslimiyeti deneyimleyebilmektedir. Sevgi, danışanların ilişkilerini anlamalarına, etik seçimler yapmalarına ve kendilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Böylece kişi, ölüm gerçeğini kabullenerek daha bilinçli ve anlamlı bir yaşam sürme yolunda olabilir. Sonuç olarak felsefi danışmanlık, sevgi ve ölüm temaları ile varoluşsal krizleri aşmak için kişinin kimlik, aidiyet ve yaşam amacı gibi sorulara yönelmesine olanak tanıyacaktır.

Görülmektedir ki Marcel'in düşüncesi, özellikle varoluşçu-fenomenolojik yönüyle, felsefi danışmanlık alanına doğrudan uygulanabilecek zengin bir çerçeve sunmaktadır. Diğer çalışmalardan farklı olarak Marcel'in bu alana katkısı ilk olarak yaşamda karşılaşılan durumları problem ve sır olarak ayırır. Felsefi danışmanlıkta bu ayırım, danışanın konusunu yalnızca çözülmesi gereken teknik bir mesele olarak değil, aynı zamanda anlamlandırılması gereken varoluşsal bir deneyim olarak ele alma imkânı sunar. Bu, danışmanın "çözüm veren" değil, anlam arayışına eşlik eden bir konuma yerleşmesini sağlar. İkinci olarak, Marcel, ilişkilerde ve yaşam projelerinde "sadakat" ve "bağlılık" kavramlarını merkeze alır. Felsefi danışmanlıkta bu yaklaşım, danışanın kendi değerlerine ve ilişkilerine sadece mantıksal değil, varoluşsal bir bağlılık geliştirmesine yardımcı olur. Özellikle kimlik, aidiyet ve yaşam amacı konularında bu tutum, danışma sürecine derinlik katar. Son olarak da Marcel'e göre hakiki iletişim, "karşılaşma" ile mümkündür. Bu, karşınızdakini bir nesne olarak değil, bir "sen" olarak görmeyi gerektirir. Felsefi danışmanlıkta bu ilke, danışman-danışan ilişkisini araçsal olmayan, karşılıklı saygı ve varoluşsal açıklığa dayalı bir ilişki haline getirir. Bu da Sokratik sorgulamanın ruhuna uygun bir şekilde, diyalogun samimi ve yaratıcı olmasını sağlar.

7. Kaynakça/References

- Achenbach, G. B. (2004). *Philosophical practice*. Lippmann.
- Anderson, T. C. (2006). *Commentary on gabriel marcel's the mystery of being*. Marquette University.
- APPA, (t.y.) About. 12 Ağustos 2025 tarihinde <https://appa.edu/about/> adresinden edinilmiştir.
- Beck, J. S. (2011). *Cognitive behavior therapy: Basics and beyond*. Guilford Press.
- Botton, A. D. (2010). *Felsefenin tesellisi* (B. T. Altuğ, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Cordoneu, I. (2019). Marcus aurelius – a possible paradigm from the perspective of philosophical counselling, *International multidisciplinary scientific conference on the dialogue between sciences & arts, religion & education*'ın yıllık toplantısında sunulan tebliğ.
- Elmas, M. F. (2016). Gabriel Marcel. Kadir Çüçen (Ed.), *XX. yüzyıl filozofları içinde* (s. 337-350). Sentez.
- Erkaya, G. U. (2024). Felsefi danışmanlık ve psikoterapi. *Felsefix Uluslararası Felsefi Danışmanlık ve Etik Dergisi*, 1, 11-36. <http://dx.doi.org/10.29228/felsefix.79082>
- Eroğul N. & Çevik M. (2024). Yaşam krizlerine felsefi danışmanlıkla müdahalenin imkânı Albert Camus absürt kavramı ve Yazgı Filmi vakası. *Kilikya Felsefe Dergisi*, 2, 349-363.
- Eroğul, N. & Çevik M. (2024). Varoluş deneyimine felsefi danışmanlıkla müdahalenin imkânı: kierkegaard'ın üç varoluş aşaması ve 'körkütük' filmi vakası. *Beytulhikme*, 14 (4), 1207-1230. Doi: 10.29228/beytulhikme.79467
- Frankl, V. E. (2006). *Man's search for meaning*. Beacon Press.
- Gallagher, K. T. (1966). *The philosophy of gabriel marcel*. Fortham University.
- Güçlü, A., Uzun, E., Uzun, S. & Yolsal, Ü. H. (2008). *Felsefe sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-Based Interventions In Context: Past, Present, and Future. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 10(2), 144–156. <https://doi.org/10.1093/clipsy.bpg016>
- Karadağ, N. (2025). Gabriel Marcel'in "Bozulmuş Dünya" (The Broken World) adlı eserinde ele alınan "Parçalanmış İnsan". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 363-380. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1580746>
- Keen, S. (1971). *Gabriel marcel*. John Knox.
- Kıvrak, H. D. (2024). Felsefi Danışmanlıkta Mantık Yanlışlarının Rolü ve Basındaki Uygulamaları: Elliot Cohen Yaklaşımı. *Felsefix Uluslararası Felsefi Danışmanlık ve Etik Dergisi*, 1, 47-68. <http://dx.doi.org/10.29228/felsefix.79666>
- Koç, E. (2004). *Gabriel marcel ve sadakat*. Art.
- Koç, E. (2013). Gabriel Marcel felsefesinde varoluşsal bir problem olarak ölüm. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 201-217.
- Lahav, R. (2001). Philosophical counseling as a quest for wisdom In R. Lahav (Ed.). *Practical philosophy, maria da venza tillmanns essays on philosophical counseling* (pp. xii-xiv). Maria da Venza Tillmanns.
- Lahav, R. (2013). Philosophical counseling and self-transformation. In E. Cohen (Ed.). *Philosophy, counseling, and psychotherapy* (pp. 82-100). Cambridge Scholarly Press.
- Lisowski, R. J. (2019) Speaking of Mystery: Evil and Death in the Philosophy of Gabriel Marcel and the Resulting Pastoral Applications, *Marcel Studies*, 4 (1), 13-24. University of Notre Dame.
- Marcel, G. (1949). *Being and having* (K. Farrer, Trans.). Dacre.
- Marcel, G. (1950). *The mystery of being 1 reflection and mystery* (G. S. Fraser, Trans.). Henry Regnery.

- Marcel, G. (1951). *Homo viator* (E. Graufurd, Trans.). Henry Regnery.
- Marcel, G. (1952). *Metaphysical journal* (B. Wall, Trans.). Regnery.
- Marcel, G. (1956). *Royce's metaphysics* (V. & G. Ringer, Trans.). Regnery.
- Marcel, G. (1961). On the ontological mystery, In L. Mendes (Ed.). *French philosophers from descartes to Sartre* (pp. 438-464). Meridian.
- Marcel, G. (1962). *Man against mass society* (G. S. Fraser, Trans.). Henry Regnery.
- Marcel, G. (1964). *Creative fidelity* (R. Rosthal, Trans.). Straus.
- Marcel, G. (1967). *Presence and immortality* (M. A. Machado, Trans.). Duquesne University Press.
- Marcel, G. (1968). *Mystery of being 2 faith and reality* (R. Hauge, Trans.). Gateway Edition.
- Marcel, G. (1973). *Tragic wisdom and beyond* (S. Jolin & P. McCornick, Trans.). Evanston The Northwestern University.
- Marcel, G. (1998). *Gabriel marcel's perspectives on the broken world* (K. R. Hanley, Trans.). Marquette University.
- Marinoff, L. (2002). *Plato, not Prozac!: Applying eternal wisdom to everyday problems*. HarperCollins.
- Marinoof, L. (2004). *Felsefe terapisi* (E. Sökmen, Çev.). Gendaş Kültür Yayınları.
- May, R. (1983). *The discovery of being: Writings in existential psychology*. W. W. Norton.
- Mills, J. (2013). An eclectic approach. In E. D. Cohen & S. Zinaich, (Ed.). *Philosophical counseling and psychotherapy* (pp. 100-112). Cambridge Scholars.
- Muşta, C. (1988). *Gabriel marcel'in varoluşçuluğu*. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- O'Malley, J. B. (1984). Marcel's notion of person. In P. A. Schilpp and L.E. Hahn (Ed.). *The philosophy of gabriel marcel library of living philosophers* (pp. 275-294). Open Court.
- Padin, R. (2013). Defining philosophical counseling. In E. D. Cohen & S. Zinaich, (Ed.). *Philosophy, counseling, and psychotherapy* (pp. 16-34). Cambridge Scholars Publishing.
- Panting, L. (2008). *Broken world, fragmented being: marcel and the embodied aesthetic*. Department of Philosophy Memorial University of Newfoundland.
- Raabe, P. B. (2002). *Issues in philosophical counseling*. Greenwood Press.
- Shukla, A. (2024). Felsefi Danışmanlık İçin Metafelsefi Arayış. *Felsefix Uluslararası Felsefi Danışmanlık ve Etik Dergisi*, 1. 1-10. doi: 10.29228/felsefix.79599
- Sweetman, B. and Treanor B. (2021). Gabriel marcel. <https://www.britannica.com/biography/Gabriel-Honore-Marcel/Experience-and-reflection> adresinden erişilmiştir.
- Şimşek, S. (2014). *Ortaokul öğrencilerine rehberlik etmede felsefi danışmanlığın rolü* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden erişilmiştir.
- Viale, T. (2014). *Gabriel marcel: hope and love in time of death*. Claremont studies in philosophy of religion, 1-17. Boston Collage. <https://philarchive.org/archive/BERGMO> sayfasından erişim sağlanmıştır.
- Yalom, I. D. (1980). *Existential psychotherapy*. Basic Books.